

לחיות במוזיאון - כתבה בעיתון / גדעון עפרת

לפני שבועות אחדים נקשה בחורה צעירה על דלת הזכוכית הגדולה שבפתח בית שרלוט ברגמן אשר בתוך מוזיאון ישראל. בדרכה אל השער, עברה שרלוט על פני פסל הארד הגדול של מאיול הניצב בגן הפנימי של הווילה ופסל "האישה השוכבת" של הנרי מור שבאולם המבוא, פתחה את הדלת והכניסה את הבחורה הישר לחדר השינה. האישה הצעירה היתה עובדת המוזיאון שבאה לבדוק פרטים על רישום מסויים, התלוי בחדר, העיפה מבט זריז על הרישומים הרבים העוטפים את החדר וממוסגרים במתכוון בעץ מנוקב תולעים, סימנה מה שסימנה ויצאה ללא אומר. "רק רגע אחד!" קראה אליה שרלוט נרעשת כולה, "מתי בפעם האחרונה היית בחדר שתלויים בו 20 רישומים של הנרי מור?" "מעולם לא", הודתה האוצרת במבוכה גלויה "אז ככה? רושמים ויוצאים? זהו זה? בלי שום קריאת התפעלות?" האוצרת הצעירה מילמלה משהו ונמלטה מהבית. תגובה אופיינית לשרלוט ברגמן.

החווייה של היכרות ישירה עם האמן נהפכה כמעט לחוק לברגמנים. את ז'ורז' בראק למשל, הכירו בביתו כשבאו אליו למען יאשר מקוריות של ציור שלו שרכשו. אחר כך רכשו את הדומם הגדול, התלוי עתה בחדר האורחים שבירושלים והצליחו להוציאו מגבולות צרפת רק לאחר ששומר הגבול פתח את הציור המגולגל ונאחז שאט נפש מה"קשקוש" (כלומר ציור קוביסטי של שולחן). "בשבילהזוועה הזאת שילמתם כל כך הרבה כסף?", שאל בתמיהה. אם לקנות בראק באותם ימים פירושו היה כבר הוצאה של אלפי דולרים, יש לציין כי בראק, הנרי מור, שאגאל ודופי- כל האמנים הגדולים האלה זכו בפרס ראשון של הבינאלה בונציה ועלו לגדולה רק לאחר שכבר הכירו אותם שרלוט ולואי ברגמן ורכשו מיצירותיהם.

עוד ב- 1935 החליטו בני הזוג ברגמן להוריש את כי יצירותיהם למדינת היהודים כי תקום. במשך השנים תרמו הרבה למוזיאון בצלאל, לרוב באופן ספונטאני ביותר. הנה כך ישבו השניים יום אחד בקפה "או דה מאגו" שבפריס, לגמו קפה להנאתם, כאשר עבר על פניהם מרדכי נרקיס, אוצר מוזיאון בצלאל אז. הלה הצטרף אליהם לקפה וראה חבילה מונחת לצד בני הזוג על הכסא. "זה בשבילי?" שאל בחביבות יהודית מחוצפת. "כן", ענה לו לואי מניה וביה ונרקיס הלך לדרכו ובאמתחתו תחריט של חואן מירו ואצבע תורה שנרכשה זה עתה בחנות (המוכרת סברה לתומה שזה מכשיר לגירוד הגב...). למותר לציין שכאשר הןצגו המוצגים האלה במוזיאון ישראל עם פתיחתו, לא הוזכר שם התורמים. "רכוש המוזיאון", נכתב בסמוך ליצירות.

אין זה כה פשוט לנדב אוסף: שרלוט שלחה למוזיאון דיזנגוף בתל אביב פסל עירום גדול מברונזה מעשה ידי מאיול. שנה לאחר מכן, מצאה שרלוט את הפסל מכוסה כולו באבק ואף הצליחו לרשום את שמה באבק שעל חזה הפסל. ברגע זה בערה חמתה והיא החזירה את הפסל לירושלים, למוזיאון בצלאל. במיוחד הדגישה כי יש לשמור את הפסל בתוך הבניין, כיוון שהוא מצופה בצבע עדין במיוחד. כשהגיעה לארץ כעבור חודשים אחדים, מצאה את הפסל עומד בחוץ בסמוך לרחוב והציפו דהה כמעט כליל. מיד שינתה את הצוואה והעבירה את הפסל לביתן הלנה רובינשטיין בתל אביב, שם הוצב הפסל סמוך מדי לעמוד הבניין ולא ניתן לראותו מסביב. בלחץ דכדוכה הגובר של שרלוט, הועבר הפסל בחזרה לירושלים. כיום הוא ניצב בחצר הפנימית של ביתה.

השיא בזיווג שבין אמנות לחיים ססי וגרפיה של שרלוט ולואי ברגמן הוא פרשת היחסים עם ראול דופי "מדי חצי שנה החליפו הברגמנים את ביתם: חצי שנה בניו יורק וחצי שנה בפריס. ב- 1952 כבר היה לואי חולה אנוש במחלת הסרטן. דופי עוד הספיק להעניק לו ציור במתנה ועליו כתוב "ללואיג'י". חלומם של דופי לנסוע עם הברגמנים לטאו רמינה שבסיציליה, שם החל דרכו כאמן, לא התגשם. אחר כך נטל דופי לא מעט מצוריו שבאוסף ברגמן לתערוכות יחיד בג'נואה, נפטר בטרם יוכל להחזיר את הציורים לבעליהם. עד היום לא שבו הציורים לידי שרלוט.

לקשר הזה שבין חיים, אמנות, שמחה ואהבה מוקדש ביתה של שרלוט ברגמן שבירושלים.